

Naziv kolegija	KAZNENOPRAVNA ODGOVORNOST PRAVNIH OSOBA	
Nastavnici	Prof. dr. sc. Davor Derenčinović Prof. dr. sc. Zlata Đurđević	
Status kolegija (semestar i redoviti ili fakultativni)	II semestar Fakultativni	
Bodovna vrijednost i način izvođenja nastave (predavanja, vježbe, seminar i sl.)		predavanja
ECTS koeficijent opterećenja studenta		3
Broj sati po semestru		10
Ciljevi kolegija		
<p>Opća i posebna znanja koja se stječu predmetom. Donošenjem Zakona o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela 11. rujna 2003., Republika Hrvatska pridružila se sve brojnijim europskim državama koje u svojim sustavima predviđaju odgovornost pravnih osoba za kaznena djela. Time je udovoljeno ne samo preuzetim međunarodnopravnim obvezama Republike Hrvatske, već i realnim kriminalnopolitičkim potrebama koje, zbog sve prisutnije uloge pravnih osoba u različitim područjima svakodnevnog života i kaznenopravno relevantnih povreda i ugrožavanja do kojih takva prisutnost dovodi, impliciraju potrebu takvog zakonskog rješenja. Za pretpostaviti je da će odredbe Zakona o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela, koji predstavlja potpunu novost u hrvatskom kaznenom pravu, dovesti do brojnih dvojbi i različitih tumačenja osobito u prvoj fazi praktične primjene toga zakona. Stoga postoji potreba da se hrvatska kaznenopravna znanost, pa i u okviru znanstvenog poslijediplomskog studija, odredi prema temeljnim pojmovima, institutima i pravnim mehanizmima koje taj zakon predviđa te da se polaznicima od kojih će vjerojatno većina biti pravni praktičari i na taj način osigura primjerena edukacija o novim sadržajima u hrvatskom kaznenom pravu. Predmet pruža specijalističko znanje o kaznenoj odgovornosti, sankcijama i postupku prema pravnim osobama koje su počinile kazneno djelo koje je potrebno sucima, državnim odvjetnicima, odvjetnicima, policajcima, kao i istraživačima i studentima koji imaju interesa za ovo područje.</p>		
Sadržaj kolegija		
<p><u>Uvodni dio:</u> Pojam pravne osobe. Teorije o pravnom subjektivitetu pravnih osoba. Načelo <i>societas delinquere non potest</i> u znanosti kaznenog prava. Vrste odgovornosti pravnih osoba - kaznena i prekršajna odgovornost. Kriminalitet pravnih osoba. Povijesni pregled odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela. Zakon o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela.</p> <p><u>Odgovornost pravnih osoba za kaznena djela u međunarodnom, europskom i poredbenom pravu:</u> Međunarodnopravni izvori koji predviđaju odgovornost pravnih osoba za kaznena djela: OECD, Ujedinjeni narodi, Vijeće Europe. Pravni izvori Europske unije, posebno Drugi protokol Konvencije za zaštitu financijskih interesa Europskih zajednica. Odgovornost pravnih osoba u europskom kaznenom zakonodavstvu općenito i pregled pojedinih stranih kaznenih zakonodavstava (SAD, Engleska, Belgija, Danska, Finska, Francuska, Slovenija i dr.).</p> <p><u>Modeli kaznene odgovornosti pravnih osoba:</u> Izvedena i autonomna kaznena odgovornost. Objektivna i subjektivna kaznena odgovornost. Supsidijarna i kumulativna kaznena odgovornost fizičke i pravne osobe.</p> <p><u>Kaznena odgovornost i sankcije prema Zakonu o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela:</u> Primjena zakona. Supsidijarna primjena kaznenog zakonodavstva. Temelj odgovornosti pravnih osoba - pretpostavke kažnjivosti pravnih osoba. Kaznena djela za koja odgovaraju pravne osobe. Pojam i utvrđivanje odgovorne osobe u pravnoj osobi. Uračunavanje krivnje odgovorne osobe pravnoj osobi. Isključenje i ograničenje odgovornosti nekih pravnih osoba. Odgovornost u slučaju promjene statusa pravne osobe. Kazne i druge kaznenopravne sankcije. Vrste kaznenopravnih sankcija.</p> <p><u>Kazneni postupak prema pravnim osobama:</u> Općenito o kaznenom postupku prema pravnim osobama. Jedinostveni postupak prema odgovornoj i pravnoj osobi. Odlučivanje o kaznenom progonu prema načelu svrhovitosti. Mjesna nadležnost. Pokretanje kaznenog postupka po prijedlogu. Predstavnik okrivljene pravne osobe i njegovo utvrđivanje. Postavljanje predstavnika. Dostava odluka</p>		

i dopisa pravnoj osobi. Dovođenje. Mjere opreza prema pravnoj osobi. Troškovi predstavnika. Branitelj. Sadržaj optužnice. Glavna rasprava. Sadržaj presude.

Očekivani ishodi učenja

ZNANJE I RAZUMIJEVANJE

Nakon uspješno savladanog predmeta student će moći:

- **definirati** vrste odgovornosti pravnih osoba za kažnjive radnje
- **opisati** razvoj odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela u međunarodnom, europskom i poredbenom pravu
- **identificirati** prijelomne točke i prekretnice u povijesnom razvoju odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela u Republici Hrvatskoj
- **prepoznati i kritički vrednovati** različite modele kaznene odgovornosti pravnih osoba
- **objasniti** temeljne značajke i razloge uvođenja određenog modela kaznene odgovornosti i pojedinih kaznenoprocenih formi za pravne osobe

PRIMJENA

Nakon uspješno savladanog predmeta student će moći:

- **interpretirati** hrvatsko kazneno i kaznenoproceno pravo o pravnim osobama sukladno temeljnim načelima europskog i međunarodnog prava
- **ilustrirati** pojedine modele kaznenopravne odgovornosti pravnih osoba u pozitivnopravnom poretku Republike Hrvatske i drugih država
- **primijeniti** znanje o načelima kaznene odgovornosti pravnih osoba na relevantne zakone i sudsku praksu u kaznenim postupcima prema pravnim osobama;
- **primijeniti** teorije o pravnom subjektivitetu pravnih osoba na uređenje kaznene odgovornosti pravnih osoba s obzirom na njihovu vrstu

ANALIZA

Nakon uspješno savladanog predmeta student će moći:

- **povezati** judikaturu Europskog suda za ljudska prava o temeljnim pravima pravnih osoba s njihovim procesnim pravima prema Zakonu o kaznenom postupku i Zakonu o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela
- **usporediti** učinke pojedinog modela kaznene odgovornosti pravnih osoba iz aspekta generalne i specijalne prevencije kaznenih djela
- **provjeriti** ispravnost primjene modela izvedene, subjektivne i kumulativne odgovornosti pravnih osoba od strane hrvatskih kaznenih sudova
- **riješiti** procesna pitanja temeljem hipotetičkih problematskih primjera o važenju privilegija od samooptuživanja, predstavniku pravne osobe i zakonitosti dokaza u kaznenom postupku protiv pravne osobe

SINTEZA

Nakon uspješno savladanog predmeta student će moći:

- **pripremiti** analitičko izlaganje o pojedinoj presudi domaćeg suda, Europskog suda za ljudska prava ili Suda Europske unije relevantnoj za kaznenu odgovornost pravnih osoba;
- **voditi** raspravu o ispravnosti uvođenja kaznene odgovornosti pravnih osoba u hrvatski pravni sustav
- **voditi** raspravu o spornim procesnim rješenjima u kaznenom postupku prema pravnoj osobi
- **formulirati** prednosti i nedostatke uvođenja modela uračunavanja krivnje odgovorne osobe pravnoj osobi
- **sastaviti** optužnicu, presudu i žalbu u kaznenom predmetu protiv pravne osobe

VREDNOVANJE

Nakon uspješno savladanog predmeta student će moći:

- **vrednovati** primjenu odredaba Zakona o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela u praksi
- **usporediti** učinak pojedinih kaznenopravnih sankcija na pravne osobe

- **ocijeniti** učinkovitost prevencije kažnjivih djela pravnih osoba prije i poslije uvođenja kaznene odgovornosti pravnih osoba u Republici Hrvatskoj
- preispitati opravdanost uvođenja kaznene odgovornosti za jedinice lokalne uprave i političke stranke
- **prosuditi** uspješnost reforme hrvatskog kaznenog pravosuđa u postupku prilagodbe pravnom poretku Europske unije u odnosu na kaznenu odgovornost pravnih osoba;
- **preporučiti** izmjenu sudske prakse i zakonskih odredbi u kaznenopravnom području u odnosu na pravne osobe

Opće (generičke) vještine

Nakon uspješno savladanog predmeta student će moći objasniti opseg i sadržaj pojma te modele kaznene odgovornosti pravnih osoba te posebnosti kaznenog postupka protiv pravnih osoba. Biti će sposoban interpretirati nacionalno kazneno i kazneno procesno pravo sukladno temeljnim načelima prava Europske unije i judikaturi Europskog suda za ljudska prava, te kritički analizirati odluke domaćih (hrvatskih) nadležnih tijela koje se odnose na kaznenu odgovornost pravnih osoba. Biti će sposoban sastaviti optužnicu, presudu i žalbu u kaznenom predmetu protiv pravne osobe.

Kroz učenje student će se osposobiti i za javnu prezentaciju usvojenih znanja, jasno i strukturirano obrazlaganje svojih stajališta, razvijat će komunikacijske vještine i sudjelovati u radu tima.

Praćenje i vrednovanje rada studenata tijekom nastave i oblici provjere znanja

Znanje se provjerava tijekom nastave te na usmenom dijelu ispita.

Predavanja posreduju gradivo predmeta u klasičnoj verbalnoj formi prema metodološkom načelu da se ona ne smiju ograničiti na puku pozitivnopravnu dogmatiku, nego trebaju uključiti i izlaganja o drugim teorijama koje se odnose na realnost prava. Na predavanjima se potiče i aktivno sudjelovanje studenata kroz primjere, pitanja i sl. te se raspravljaju slučajevi iz prakse.

Znanje se provjerava tijekom nastave kroz interakciju nastavnika i studenata, te kroz pisani i usmeni dio ispita. Svrha ispita je da na pravičan način pokaže stečena znanja studenta a ne potraga za pogreškama i prazninama u znanju. Na ispitu student treba demonstrirati poznavanje i razumijevanje programom propisanog i od ispitivača jasno naznačenog gradiva te posjedovanje analitičkih, kritičkih i prezentacijskih pravničkih sposobnosti

Načini praćenja kvalitete koji osiguravaju stjecanje izlaznih kompetencija

Tijekom nastave potiče se aktivno sudjelovanje studenata kroz primjere i pitanja te se kroz interakciju nastavnika i studenta ocjenjuje sposobnost studenta da **objasni** specifičnosti kaznene odgovornosti i kaznenog postupka prema pravnim osobama. Kroz raspravu o primjerima iz prakse Suda EU, Europskog suda za ljudska prava i domaćih sudova ocjenjuje se sposobnost studenta da hrvatsko kazneno pravo **interpretira** sukladno temeljnim načelima prava Europske unije i prava o ljudskim pravima. Sposobnost analize provjerava se kroz **rješavanje** teških procesnih pitanja o temeljnim pravima okrivljenih pravnih osoba temeljem hipotetičkih problematskih primjera, a sposobnost sinteze stečenih znanja ocjenjuje se kroz obvezu studenta da **pripremi** izlaganje o analizi pojedine presude.

Na usmenom dijelu ispita, kroz razgovor sa studentom, ocjenjuje se njegova sposobnost da **preispita** ispravnost pojedinih zakonskih i praktičnih rješenja u odnosu na Zakon o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela, da **uspoređi** učinak pojedinih kaznenopravnih sankcija na pravne osobe te da **ocijeni** učinkovitost prevencije kažnjivih djela pravnih osoba prije i poslije uvođenja kaznene odgovornosti pravnih osoba u Republici Hrvatskoj.

Obveze studenata

Nastava se izvodi u obliku predavanja u trajanju od 10 sati i konzultacija. Nakon odslušane nastave studenti polaži ispit.

Obvezna literatura

Knjige i komentari:

- Bojanić-Novoselec, Opći dio kaznenog prava, Zagreb, 2013., str. 491-511.;
- Derenčinović D., Zakon o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela, Zagreb, 2003.;
- Đurđević Z., Komentar Zakona o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela, Zagreb, 2005.

Članci:

- Derenčinović D., Sedam pitanja u vezi s utvrđivanjem pojma "odgovorne osobe" u hrvatskom kaznenom pravu i sudskoj praksi, *Pravo i porezi*, 12(2003),9;str.3-9.;
- Derenčinović-Novosel, Zakon o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela – prolazne dječje bolesti ili (ne)rješiva kvadratura kruga?, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 19(2012),2;str.585-613.;
- Đurđević Z., Kaznena odgovornost i kazneni postupak prema pravnim osobama u Republici Hrvatskoj, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 10(2003),2;str.719-778.;
- Đurđević Z., Pravna osoba kao okrivljenik – temeljna prava i predstavljanje, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 12(2005),2;str.739-762.
- Novosel, Dragan (2004) Primjena Zakona o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela - državnoodvjetnički pristup, *Aktualna pitanja kaznenog zakonodavstva*, Zagreb: Inženjerski biro, 316-340;
- Novosel, Dragan (2008) Zakon o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela u primjeni, *Aktualna pitanja kaznenog zakonodavstva*, Zagreb: Inženjerski biro, 131-184.
- Novoselec, Petar (1999) Odgovornost pravnih osoba u budućem hrvatskom kaznenom pravu, *Zbornik PFZ*, 49 (6) 695-729.
- Novoselec, Petar (2002) Odgovornost pravnih osoba za kaznena djela – značajna novost u hrvatskom pravnom sustavu, *Pravo u gospodarstvu* br. 4., 104-130.

Osnovna izborna literatura

Knjige:

- Pieth-Ivory, *Corporate Criminal Liability*, Springer, 2011.
- Savić V.I., *Razumjeti odgovornost pravnih osoba*, Zagreb, 2013.

Članci:

- Barbić, Jakša (2003) Osobe koje vode poslove kao odgovorne osobe i određenje predstavnika pravne osobe po Zakonu o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, br. 2, 779-842;
- Derenčinović, Davor (2002) Odgovornost pravnih osoba u hrvatskom kaznenom pravu, *Hrvatska pravna revija*, 2-12, 116-130.
- Đurđević, Zlata (2003) Kaznena odgovornost i kazneni postupak prema pravnim osobama u Republici Hrvatskoj, *HLJKPP* br. 2, 719-770.
- Đurđević, Zlata (urednica) (2006) *Current Issues in European Criminal Law and the Protection of EU Financial Interest: Criminal Liability of Legal Persons and Heads of Businesses*, 91-122..
- Jakulin Vid (2000) Odgovornost pravnih oseb za kazniva dejanja v Sloveniji, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, 21-2, 725-740.
- Josipović, Ivo (2004) Odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela: pohvale i kritike novom zakonodavstvu te mogući problemi u njegovoj primjeni, *Kaznena odgovornost pravnih osoba: Savjetovanje*, 8. lipnja 2004, Zagreb, *Narodne novine*;
- Kurtović, Anita (2002) Kaznena odgovornost pravnih osoba, *Aktualna Pitanja kaznenog zakonodavstva*, Zagreb: Inženjerski biro, 45-70.
- Pavlović Šime (2005) Komentar Zakona o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela, Zagreb: Inženjerski biro
- Zadnik, Slavko (2004) Osvrt na Zakon o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela i njegova primjena u praksi, *Hrvatska pravna revija*, lipanj, 75-81.